

MONITORING ŠKŮDCŮ POLNÍ ZELENINY

19. TÝDEN (9.5.2022)

Kamil Holý

Výzkumný tým č. 20: Integrovaná ochrana zemědělských plodin proti škůdcům

Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i.

Zprávy jsou zveřejňovány v Zelinářském zpravodaji, na Rostlinolékařském portálu a umístěny na webových stránkách VÚRV: www.vurv.cz - záložka [Poradenství](#). Monitoring je podpořen z prostředků MZe - NAP (Národní akční plán k bezpečnému používání pesticidů).

Výskyt škůdců

Výrazné oteplení po chladném jaru zkoncentrovalo hmyz z více zdrojů do krátkého období, zkombovalo se: i) hromadné líhnutí nových jedinců, ii) přelet mezi lokalitami a iii) imigrace z jižních částí Evropy. Proto se můžete na polích setkat se všemi středně až pozdně jarními druhy škůdců i užitečných organismů. Kteří z nich jsou riziková pro vaše plodiny nelze odhadnout, výskyt je velmi variabilní a liší se i v rámci odrůd na jednom pozemku. Počasí je příznivé, početnost bude vzrůstat. Místy jsou hojní i dospělci druhů, kteří škodí jen občas - nepodcenit monitoring. U druhů, kde škodí larvy/housenky, lze očekávat příznaky poškození cca za 7-14 dní. Vyhésit feromonové lapáky na zápředníčka a osenici.

Začíná přelet mšic ze zimních hostitelů, objevují se různé druhy motýlů, včetně polyfágních. Bude chvíli trvat, než se kolonie rozrostou (mšice) nebo motýli začnou klást vajíčka a vylíhlé housenky škodit. U nich je na rozhodování o ošetření většinou čas během příštího až přespříštího týdne. Obtížnější je to u druhů, kde se cílí ochrana na dospělé před vykladením vajíček (např. vrtalky, květilky) a které jsou obtížně rozpoznatelné od dalších, na polích hojných, ale neškodných druhů dvoukřídlých - je třeba sledovat pravidelně porosty a při zjištění prvních příznaků poškození provést ochranu.

I když je tento týden bohatý na nové druhy, je škůdců na většině polí minimum a nemá smysl provést paušální ošetření např. širokospektrálními pyretridy. Za škůdci se stěhují slunéčka a další užitečné organismy, kterým současné počasí též vyhovuje a nevhodně zvolený zásah může nadělat více škody než užitku.

Brukvovitá zelenina - škodlivý výskyt dřepčků je stále lokální, v některých oblastech je zatím na výsazech minimum dospělců, ale je možné je pozorovat např. na brukvovitých plevelech v hrachu a je jen otázka času, než přeletí na zeleninu. Pokud bude teplé a suché jaro, lze očekávat podobnou škodlivost, jako v letech nedávno minulých, kdy bylo nutné ošetřovat porosty v intervalu kratším než 1x týdně. Zvažte **výsev hořčice na souvratích a v manipulačních uličkách (lapací rostliny)**, hořčice část dřepčků odláká od zelenin a v ní můžete použít přípravky s dlouhodobější účinností, které nelze kuli reziduí použít na rostliny krátce před sklizní (např. u kedluben). Zvyšuje se kladení květilky zelné, objevují se vrtalky, první dospělci zápředníčků, můr, bělásků a mšic.

Ostatní zelenina - líhnou se mandelinky + první vajíčka, zatím na loňských polích, kde likvidují zaplevelující brambory, kde nejsou, odlétají hledat letošní porosty. Začíná přelet mšic, na řepě první okřídlené mšice makové (a dospělci makadlovek). Teplé počasí vyhovuje i škůdcům, kteří jsou již na pozemku (drátovci, housenky přezimujících druhů můr, třásněnky).

Polyfágní kovošklec (můra) gama

Štitonoši mohou občas škodit na merlíkovitých plodinách

Vrtalky jsou drobné mušky, ale jejich larvy dělají velké miny (na brukvích většinou jen vada zvlhdu). Plošné miny zatím jen na řepce, ale už začínající (chodbičkové) i na listech zelenin. V mině beznohá, bezhlavá larva.

Dřepčící r. *Phyllotreta*

- začínají se stěhovat na nezakryté plochy. Přetrvává vysoká variabilita ve výskytu - na některých lokalitách škodí, v jiných oblastech porosty téměř bez jediného brouka.

Monitoring - přítomnost dospělců nebo požerky na rostlinách.

Ochrana - ponechat netkanou textilii co nejdéle - mechanická ochrana. Při silném výskytu ošetřit porosty. Kdo má možnost dovést sadbu mořenou cyantraniliprolem (např. přípravek Verimark), bude mít v počátku rostliny chráněné. S ohledem na suché a teplé počasí zvážit obsevy hořčicí (lapací rostliny).

Květilka zelná

- zvyšuje se počet vykladených vajíček, ale počasí není ideální, část z nich zaschne.

Monitoring - bílá vajíčka ukrytá mezi rostlinou a půdou (kořenový krček nebo nadzemní část ležící na půdě).

Ochrana - moření sadby nebo ošetření proti dospělcům před vykladením vajíček. Porosty zakryté textilií odkrýt co nejpozději.

Drátovci - larvy kovaříků

- již plně aktivní, škody lze očekávat do června, kdy se některé druhy zakuklí a další se na léto přestěhují hlouběji do půdy.

Monitoring - půdní výkopky nebo návnady, orientačně i postupné rozhrnutí vrchních vrstev půdy (cca 15-20 cm) lopatkou nebo sledovat počet drátovců při přípravě půdy. V okolí vadnoucích rostlin prohrabat prstem půdu nebo je celé vyrýpnout a prozkoumat okolí.

Ochrana - na pozemky s drátovci nedávat citlivé plodiny (brambory, salát, kořenová

zelenina, cibule...). V závislosti na plodině a registraci je možné použít granulované insekticidy, moření sadby nebo osiva.

Housenky osenic

- housenky osenic přezimují a na jaře pokračují v žíru. S ohledem na rozvleklé jaro mohou škodit cca do konce května.

Monitoring - při výskytu požerků hledat v blízkosti poškozených rostlin housenky.

Ochrana - na pozemky s osenicemi nedávat rané druhy. Provést ošetření ve večerních/nočních hodinách, kdy jsou housenky aktivní - za vyšších teplot.

Housenky osenic jsou většinou ukryté v půdě, ale v hustých porostech (zde špenát) mohou být na listech i ve dne

Třásněnky

- na cibuli z podzimu dospělci a nymfy. Na letošních výsevech/sazečce zatím žádné třásněnky.

Monitoring - dospělci i nymfy jsou nejčastěji ukryté mezi nahloučenými listy nebo volně na listech. Posátá místa jsou bělavá, s černými kupičkami trusu.

Ochrana - pouze při vysokém výskytu při poškození listů sáním (vada vzhledu). Ohroženy porosty, které se budou sklízet v pozdějším období - nymfy vyšší instarů se začnou rozlézat a poškozovat i horní části listů.

Listopasi r. *Sitona*

- v porostech hrachu dospělci listopasů, s ohledem na velikost hrachu - velkou listovou plochu, riziko klesá.

Monitoring - v okrajích listů vykousané otvory (zoubkování - zejgování), z rostlin se dají oklepat/nasmýkat dospělci nebo pobíhají po povrchu půdy.

Ochrana - napadení je zpravidla nevýznamné. Ochrana se provádí pouze při silném žíru (výrazné snížení asimilační plochy listů).

Užitečné organismy

- za škůdci se do porostů stěhují užitečné organismy, podle kterých lze usuzovat nepřímo na přítomnost škůdců, např. slunéčka indikují výskyt mšic. Početnost se bude postupně zvyšovat.

Ostatní hmyz

- v porostech se vyskytuje velký počet neškodných druhů, především dvoukřídlých, kteří vypadají jako škodlivé květilky. Někde jsou masově dospělci muchnic, které neškodí (dříve škodily jejich larvy v půdě, ale v současné době jsou škody na polích vzácně). Zvyšuje se početnost dospělců různých druhů tiplic, jejich larvy mohou škodit v půdě - škodlivost je pouze v některých oblastech, jsou spíše na nezemědělských plochách.

Poškození od dřepčíků zůstává lokální záležitostí, občas se objevují i řepkové krytonosce

Pokračuje kladení květilky zelné

Líhnou se mandelinky, jsou první snůšky (nezaměnit za podobná vajíčka slunéček - mandelinky kladou jen na brambory a další lilkovité rostliny)

Je čas vyvěsit feromonové lapáky na osenici polní, zápředníčka a další druhy

V lapácích jsou první zápředníčci

Začíná hromadná migrace různých mšic

Poškození od listopasů

Muchnice jsou teď všude

Na žlutých deskách je spousta much, ale většina z nich jsou neškodné druhy

„Velká molice“ na lepové desce je bělotka, je to dravec příbuzný zlatoočkám. Od molic se pozná podle velikosti (cca 2x tak velká) a kousacího ústního ústrojí.

V okolí polí se objevují 1-2 cm velké, nažloutlé chomáče vaty - nejsou to kokony pavouků s vajíčky uvnitř, ale shluky kukel lumčků, kteří se společně vyvíjeli uvnitř housenky a po jejím usmrcení vylezli ven a schovali se před nepřáteli do tohoto klubka.